

Снежана Живковић¹

Универзитет у Нишу

Факултет заштите на раду

P. 57-68

SCIENTIFIC REVIEW ARTICLE

Received: April, 8, 2017

Accepted: May, 5, 2017

ОРГАНИЗОВАЊЕ УПРАВЉАЊА БЕЗБЕДНОШЋУ

Апстракт

У недостатку актуелних сазнања о проблематици примене неких од процесних функција менаџмента у системима управљања безбедношћу, спроведено истраживање имало је за циљ утврђивање сазнања и ставова о примени процесне функције менаџмента у организовању управљања безбедношћу у Републици Србији. У истраживању је учествовао 197 испитаника, а за потребе студије постављено је седам хипотеза. Резултати спроведеног истраживања показују да се у систему управљања безбедношћу у Србији код 42,05 % испитаника примењује менаџерски аспект организовања и да се код 87,69 % испитаника примењује функцијска организациона структура. Подела на основу подручја заштите примењује се у 31,28 % случајева, док 88,20 % испитаника сматра да је утицај организовања система управљања безбедношћу на спровођење безбедности значајан или изузетно значајан. Утврђена актуелна сазнања о примени процесне функције менаџмента у системима управљања безбедношћу пружају основу за нова истраживања исте тематике у другим земљама.

Кључне речи: управљање безбедношћу, организовање, процесна функција менаџмента, Србија

JEL класификација: J28, J50

THE ORGANIZING OF THE SAFETY MANAGEMENT

Abstract

Due to the lack of current knowledge about the problem of the use of some process management functions in safety management system, the goal of the conducted research was to determine the current knowledge and views or standpoints about the implementation of process management function Organizing safety management in Serbia. The research included 197 participants and seven hypotheses were set for purpose of the study. Results of the research show that in Serbia 42.05 % of the respondents in safety management system apply the managerial aspect of the organization and up to 87.69 % of the respondents has implemented functional organizational structure. Division based on the field of protection applies in 31.28 % of cases, while a total of 88.20 % of the respondents consider that the impact

¹ snezana.zivkovic@znr fak.ni.ac.rs

of organizing safety management system on implementing safety is significant or extremely significant. Current knowledge about the implementation process functions management in safety management systems were established while providing the basis for new studies of the same topic in other countries.

Key words: *safety management, organizing, process management function, Serbia*

Увод

Значај управљања ризиком постаје све израженији у предузећима, док улога укупне безбедности у пословању и конкурентности предузећа постаје све важнија. Водеће светске компаније све више улажу у различите секторе безбедности. Од компанија се очекује да имају отворену политику у погледу безбедности, јер медији и клијенти показују посебан интерес у областима индустрије које садрже безбедносне ризике. Повећана пажња је почела да се посвећује на ниво безбедности, на пример, приликом процењивања нових, потенцијалних партнера (Simola, 2005).

Појам безбедности може се дефинисати на више начина, али без обзира на дефиницију, он подразумева стање у којем појединац може нормално обављати своје функције (животне, друштвене, радне) (Javorović, 2002).

Будући да не постоји опште прихваћена дефиниција безбедности, издвајамо неколико познатих. Безбедност је стање равнотеже између конструктивних и деструктивних сила, у којем се не нарушава нити се деградира постојеће стање (Kasian, 2000). У савременим условима, појам безбедности се схвата шире, као непостојање војних, политичких, економских и еколошких претњи, односно као стање заштићености витално важних интереса у циљу задовољења потреба и обезбеђивања могућности прогресивног развоја личности, државе и друштва (Анђелковић, 2002). Безбедност се може дефинисати и као стање или статус система у којима су сви пословни ризици на прихватљивом нивоу. Безбедност је углавном везана за ненамерне несреће, незгоде и губитке (Naumanen & Rouhiainen, 2006).

Под појмом управљање подразумева се одлучивање о циљевима организационог система, о начину и средствима којим се такви циљеви могу остварити, као и о коришћењу резултата пословања тог система. Управљање је организациона функција и процес који се реализује доношењем управљачких одлука и њиховим спровођењем. Било да се посматра са техничког, социолошког, економског, правног или организационог аспекта, може се истаћи да појам управљања обухвата одређивање основног циља система, дефинисање стратегије за постизање тог циља и извршење задатака, као и планско повезивање делова система и њихових задатка у јединствену целину ради извршавања постојећих задатака и остварења цијева.

Управљање безбедношћу подразумева систематски приступ управљању безбедности, укључујући и неопходне организационе структуре, одговорности, политике и процедуре (Palačić, 2006; Palačić, 2011a; Živković & Palačić, 2014).

Организовање је једна од процесних функција менаџмента безбедности. Организацијом се означава делатност (организовање) или стање које је постигнуто организовањем (поредак, уређење, структура, систем). Организација рада

је усклађивање деловања личних фактора радног процеса (радника) с материјалним (средствима рада), енергетским и информационим с циљем да процес буде завршен с оптималним резултатом. Добра организација се препознаје по добрим учинцима који се постижу (Palačić, 2011b). Циљ система управљања безбедношћу подразумева смањење нивоа ризика од основних опасности и угрожавања која постоје у пословним процесима (опасност од повреда, пожара, загађења животне средине, техничких акцидента и природних катастрофа). Без квалитетног система управљања безбедношћу и организационе свести у погледу безбедности на раду (Živković, 2014) нема безбедног радног окружења (Hunjak et al. 2010).

Организовање представља успостављање и класификацију потребних активности, груписање активности нужних за постизање циљева, додељивање групе активности појединачној особи заједно са овлашћењима за надгледање и осигурање координације у организационој структури. Појам организације, по емпиријском схватању, може се одредити као диференцијација и координација задатака за постизање циљева који зависе од ситуације, а утиче на понашање чланова (Palačić, 2011b). Реч организација означава свесно организовање људи с циљем да се расположивим средствима, материјалним и нематеријалним, испуне њени циљеви. Организационо понашање има за циљ да створи одређена знања руковођства организације о томе зашто се људи у одређеној ситуацији понашају на одређен начин и шта треба урадити да се такво понашање промени и усмери у правцу остваривања циљева организације (Todorović et al. 2012).

Појам организације употребљава се у два основна значења и то као поступак и као његов резултат. Говори ли се о организацији као поступку (организовању), говори се о повезивању делова у нову целину, односно провери мера безбедности испуњавањем постављених захтева неким поступцима ради постизања одређеног стања безбедности. Организација рада којом се спроводе мере и поступци ради постизања одређеног стања безбедности усклађује стварне и личне факторе процеса рада рашчлањивањем целине на поједине делове (радне операције) и повезује те делове у делотворан систем рада. Када говоримо о организацији као резултату, говоримо о јединству система која се приказује организационом схемом безбедности. Организационом схемом пословног система приказује се место послова безбедности у структури организације пословног система, док се схемом безбедности приказује начин организовања послова и задатака по радним местима или функцијама (Živković et al. 2013).

Дакле, ако говоримо о организацији као поступку, говори се о повезивању делова у нову целину (нпр. организовање послова безбедности). Ако говоримо о организацији као резултату, тада говоримо о јединству, односно структури система која се најчешће приказује организационом схемом (нпр. приказ схеме организације безбедности у предузећу). Задатак организације управљања је осигурати решења која ће довести до организованог сучељавања свих актера и њихових интереса, међусобног усклађивања тих интереса и организованог спровођења и контроле постављених циљева (Buble, 2000).

Методологија истраживања

Проблем овог истраживања је недостатак актуелних сазнања о проблематици примене процесне функције менаџмента „организовање управљања безбедношћу“ у системима управљања безбедношћу у Републици Србији.

Циљ истраживања је утврдити актуелна сазнања и ставове о примени процесне функције менаџмента „организовање управљања безбедношћу“ у системима управљања безбедношћу. У складу са постављеним циљем истраживања, задаци истраживања јесу утврдити и оцене и мишљења о примени организовања у системима управљања безбедношћу у Републици Србији, тј. утврдити и упоредити ставове о: врстама аспеката организовања система управљања безбедношћу; примени организационе структуре; врстама организационе структуре; оцени примене корака процеса организовања; оцени подручја организовања система управљања безбедношћу; оцени утицаја организовања управљања безбедношћу на спровођење безбедности; одговорним особама за организовање система управљања безбедношћу.

У овом истраживању коришћена је метода анкете помоћу писаног упитника. Анкета је описно-аналитичка, а анкетни упитник садржи две основне групе питања: питања која обухватају опште податке о испитанику и предузећу, ставове испитаника о примени поједине процесне функције менаџмента у систему управљања безбедношћу у предузећу у којем раде. Упитници имају одређен број питања која садрже потпитања. Питања су интензитета Ликертовог типа са пет понуђених одговора распоређених од незадовољавајуће (1), задовољавајуће (2), добро (3), врло добро (4) до одлично (5).

Узорак истраживања чинили су 197 испитаника, од чега је 195 анкетних листића важећа. Укупно 43,59 % испитаника долази из прерађивачке индустрије, 12,82 % испитаника долази из делатности снабдевања водом, уклањања отпадних вода и управљања отпадом, 8,21 % из осталих услужних делатности, 6,67 % из делатности превоза и складиштења, као и 6,15 % из делатности грађевинарства. Из предузећа и установа које имају више од 250 запослених долази 47,18 % испитаника, 36,92 % из предузећа и установа које имају од 50 до 250 запослених, а 15,90 % из предузећа и установа које имају од 50 запослених. Од тога, 71,28 % испитаника су лица за безбедност, 11,25 % овлашћена лица послодаваца, по 7,08 % су представници запослених и особе које имају неку другу функцију у систему управљања безбедношћу, а 3,08 % су овлашћени послодавци.

За анализу података прикупљених анкетом коришћене су методе дескриптивне и инференцијалне статистике. Овакве методе омогућују описивање феномена као и закључивање о карактеристикама популације на основу података. У обради и приказу резултата истраживања коришћене су фреквенција (f), проценат (%), сума (Σ), аритметичка средина (M), стандардна девијација популације (s), коефицијент варијабилности популације (V) изражен у процентима (%). Статистички значајне разлике међу резултатима оцена примене врсте планирања и оцена појединачног подручја планирања безбедности тестирана су хи-квадрат тестом (χ^2). У сврху утврђивања постоје ли статистички значајне разлике резултата постављена је тзв. “нулта хипотеза” X_0 којом се претпоставља да “нема статистички значајне разлике међу узорцима”.

Хипотезе истраживања

За предметну процесну функцију менаџмента која се примењује у системима управљања безбедношћу, постављено је 7 хипотеза које ће се на основу резултата спроведеног истраживања упоредити, потврдити или одбацити:

- *Хипотеза Х1*: У већини случајева (више од 50 %) примењују се менаџерски аспекти организовања система управљања безбедношћу.
- *Хипотеза Х2*: У већини случајева (више од 50 %) у систему управљања безбедношћу примењује се функцијска организациона структура.
- *Хипотеза Х3*: Подела на основу подручја заштите као врста организационе структуре примењују се у већини случајева (више од 50 %).
- *Хипотеза Х4*: Испитаници примену корака процеса организовања система управљања безбедношћу (дефинисање циљева, помоћних циљева, политике и планова; установљавање и разврставање потребних активности; груписање активности обзиром на расположиве ресурсе; делегација овлашћења надлежним менаџерима; хоризонтално и вертикално повезивање група, овлашћења и токова информација; кадровско попуњавање у складу са организационим потребама; вођење у складу са специфичностима организације; контрола организације управљања) оцењују најмање просечном оценом 3,5.
- *Хипотеза Х5*: Задовољство организовањем појединачног подручја система управљања безбедношћу (заштита на раду, заштита од пожара, заштита животне средине, приватна заштита, заштита информација, заштита личних података, заштита приватности података, Business intelligence, интегрална безбедност) оцењују се најмање просечном оценом 3,5.
- *Хипотеза Х6*: Сматра се да је утицај организовања система управљања безбедношћу на спровођење безбедности у већини случајева (више од 50 %) умерен.
- *Хипотеза Х7*: У већини случајева (више од 50 %) одговорна особа за организовање управљања безбедношћу у предузећу је сам послодавац.

Резултати и дискусија

Врсте аспеката организовања система управљања безбедношћу у предузећу. Код 46,67 % испитаника примењују се власнички аспекти организовања система управљања безбедношћу, код 42,05 % примењују се менаџерски аспекти организовања система управљања безбедношћу, док се код 14,36 % примењује партиципацијски аспект организације система управљања безбедношћу. Просечно се у 34,36 % случајева примењују приказани аспекти организовања система управљања безбедношћу.

Табела 1. Врсте аспеката организовања система управљања безбедношћу

Питање	да %	не %	без одговора %
1. Власнички аспект организације управљања	46,67	53,33	0,00
2. Менаџерски аспект организације управљања	42,05	57,95	0,00
3. Партиципацијски аспект организације управљања	14,36	85,64	0,00
аритметичка средина, М (Σ)	34,36	65,64	0,00

Примена организационе структуре у систему управљања безбедношћу у предузећу. Код 87,69 % испитаника у систему управљања безбедношћу примењује се функцијска организациона структура. Код 13,33 % испитаника у систему управљања безбедношћу примењује се еластична организациона структура, док се код 8,72 % примењује иновативна организациона структура. Најмање се у 3,08 % случајева примењује дивизијска организациона структура. Просечно се у 28,21 % случајева у систему управљања безбедношћу примењују наведене организационе структуре.

Табела 2. Примена организационе структуре у систему управљања безбедношћу

Питање	да %	не %	без одговора %
1. Функцијска организациона структура	87,69	8,72	3,59
2. Дивизијска организациона структура	3,08	85,64	11,28
3. Еластична организациона структура	13,33	78,97	7,69
4. Иновативна организациона структура	8,72	87,69	3,59
аритметичка средина, М (Σ)	28,21	65,26	6,54

Врсте организационе структуре у систему управљања безбедношћу у предузећу. Од свих врста организационе структуре најчешће се примењује подела на основу функција у предузећу (59,49 %), након чега следе подела на основу процеса и опреме (34,87 %), подела на основу подручја заштите (31,28 %), као и матрична организација (12,31 %). Најмање су заступљене подела на основу корисника (9,23 %), подела на основу времена (8,72 %) и подела на основу пуких бројева (4,62 %). Просечно се у 21,35 % случајева примењују дефинисане врсте организационе структуре у систему управљања безбедношћу (Табела 3).

Оцена примене корака процеса организовања. У сврху оцене примене (да ли се примењују) појединих корака организовања система управљања безбедношћу испитаницима је постављено осам питања која су могли проценити на скали од негативан (1) до одличан (5). У табели 4 су приказани проценти делови оцена појединих питања примене корака процеса организовања.

Примену дефинисања циљева, помоћних циљева, политике и планова испитаници су оценили просечно оценом 3,96. Установљавање и разврставање потребних активности 48,72 % испитаника оценило је оценом врло добар (4), а просечна оцена овог подручја је 4,06. Примена груписања активности обзиром на расположиве ресурсе оцењена је просечном оценом 3,88. Просечном оценом 3,89 оцењено је делегација овлашћења надлежним менаџерима. Хоризонтално и вертикално повезивање група, овлашћења и токова информација 37,95 % испитаника оценило је оценом врло добар (4), са просечном оценом 3,97. Кадровско попуњавање у складу са организа-

ционим потребама 34,36 % испитаника оценило је оценом одличан (5), уз просечну оцену 3,84. Укупно 36,92 % испитаника оценом врло добар (4) и одличан (5), док је просечном оценом 4,13 оценило примену вођења у складу са специфичностима организације. Подручје примене контроле организације управљања 36,41 % испитаника оценило је оценом врло добар (4), с укупном просечном оценом 4,02.

Табела 3. Врсте организационе структуре у систему управљања безбедношћу

Питање	да %	не %	без одговора %
1. Подела на основу пуких бројева	4,62	92,82	2,56
2. Подела на основу времена	8,72	88,21	3,08
3. Подела на основу функција предузећа	59,49	35,38	5,13
4. Подела на основу територија	10,26	86,15	3,59
5. Подела на основу корисника	9,23	88,21	2,56
6. Подела на основу процеса и опреме	34,87	61,03	4,10
7. Подела на основу подручја заштите	31,28	66,15	2,56
8. Матрична организација	12,31	84,10	3,59
аритметичка средина, $M(\Sigma)$	21,35	75,26	3,40

Између свих питања, подручје примене вођења у складу са специфичностима организације оцењено је највишом оценом 4,13, док је најлошијом просечном оценом 3,88 оцењено груписање активности обзиром на расположиве ресурсе. Уз стандардну девијацију популације $s = 0,95$ и коефицијент варијабилност популације $V = 23,87\%$ просечна оцена примене корака процеса организовања система управљања безбедношћу износи 3,97.

У табели 4 је приказано да међу свим појединачним оценама примене корака процеса организовања постоји статистички значајна разлика. Ту разлику потврђује вредност хи-квадрат теста која је за сва појединачна питања већа од граничне вредности 15,1 (за $P 0,01$, безбедност 99 %, ризик 1 %). Стога се одбацује “нулта хипотеза” којом је дефинисано да “нема статистички значајне разлике међу узорцима”. Из резултата се види да су разлике међу фреквенцијама свих оцена примене врсте планирања статистички значајне, односно нису случајне, па се на основу тих резултата могу доносити и статистички ваљани закључци.

Табела 4. Оцена примене корака процеса организовања у Србији

Оцена (%) Питање	негат. (1)	довољ. (2)	добар (3)	врло добар (4)	одличан (5)	није прим.	арит. средина (M)	станд. девиј. (s)	коэф. варијаб. (V) %	хи квадрат тест
1. Дефинисање циљева, помоћних циљева, политике и планова	2,05	0,00	25,13	41,54	27,69	3,08	3,96	0,86	21,68	172,48
2. Установљавање и разврставање потребних активности	2,05	2,56	13,85	48,72	30,77	2,05	4,06	0,86	21,28	217,65
3. Груписање активности обзиром на расположиве ресурсе	2,05	5,64	23,59	37,95	29,23	1,54	3,88	0,97	24,97	143,06

4. Делегација овлашћења надлежним менаџерима	1,54	7,18	15,38	31,79	25,13	18,97	3,89	1,01	25,89	73,28
5. Хоризонтално и вертикално повезивање група, овлашћења и токова информација	1,03	4,10	20,00	37,95	28,21	8,72	3,97	0,90	22,66	124,35
6. Кадровско попуњавање у складу са организационим потребама	4,10	9,23	18,97	29,23	34,36	4,10	3,84	1,14	29,70	99,12
7. Вођење у складу са специфичностима организације	1,03	0,51	20,00	36,92	36,92	4,62	4,13	0,83	20,19	173,46
8. Контрола организације управљања	2,56	4,62	15,38	36,41	34,36	6,67	4,02	0,99	24,58	134,38
аритметичка средина, М (Σ)							3,97	0,95	23,87	142,22

Табела 5. Оцена организовања појединачног подручја система управљања безбедношћу

Оцена (%) Питање	негат. (1)	довољ. (2)	добар (3)	врло доб. (4)	одличан (5)	није прим.	арит. средина (М)	станд. девиј. (s)	коэф. варијаб. (V) %	хи квадрат тест
1. Заштита на раду	1,03	2,05	12,82	39,49	44,62	0,00	4,25	0,83	19,54	240,17
2. Заштита од пожара	1,54	1,54	22,05	34,87	40,00	0,00	4,10	0,90	21,94	191,92
3. Заштита животне средине	1,03	3,59	16,92	46,15	30,26	2,05	4,03	0,85	21,07	196,97
4. Приватна заштита	2,05	5,64	15,38	30,77	24,62	21,54	3,90	1,01	25,95	72,85
5. Заштита информација	2,56	6,15	20,51	31,28	35,90	3,59	3,95	1,04	26,26	126,20
6. Заштита личних података	1,03	1,54	24,10	28,72	40,00	4,62	4,10	0,91	22,11	159,55
7. Заштита приватности података	1,03	2,05	22,05	29,74	41,54	3,59	4,13	0,91	21,99	169,40
8. Business intelligence	3,08	4,10	17,44	26,15	22,56	26,67	3,83	1,06	27,60	66,45
9. Интегрална безбедност	1,03	2,05	17,95	34,36	21,03	23,59	3,95	0,86	21,73	98,26
аритметичка средина, М (Σ)							4,03	0,93	23,13	146,86

Оцена организовања појединачног подручја система управљања безбедношћу.

У сврху оцене (задовољства) организовања појединачног подручја система управљања безбедношћу испитаницима је постављено девет питања (девет подручја) која су могли проценити на скали од негативан (1) до одличан (5). У табели

5 су приказани проценти делови оцена појединих питања о организовању појединачног подручја система управљања безбедношћу.

Организовање управљања заштитом на раду 44,62 % испитаника оценило је оценом одличан (5), уз просечну оцелу 4,52. Укупно 40,00 % испитаника оценило је организовање управљања заштитом од пожара оценом одличан (5), а просечна оцелу овог подручја износи 4,10. Организацију управљања заштитом животне средине 46,15 % испитаника оценило је оценом врло добар (4) уз просечну оцелу 4,03. Оценом врло добар (4) испитаници су у 30,77 % случајева оценили организовање управљања приватном заштитом. Укупно 35,90 % испитаника оценом одличан (5) оценило је организовање система управљања заштитом информација, уз просечну оцелу 3,95. Оценом одличан (5) и просечном оценом 4,10 испитаници су у 40,00 % случајева оценили организовање управљања заштитом личних података. Управљање системом заштите приватности података 41,54 % испитаника оценило је оценом одличан (5), уз просечну оцелу 4,13. Оценом врло добар (4) 26,15 % испитаника оценило је организовање управљања Business intelligence-ом, уз просечну оцелу 3,83. Организацију управљања интегралном заштитом 34,36 % испитаника оценило је оценом врло добар (4), просечну оцелу 3,95.

Највишом просечном оценом 4,25 у предузећима и установама оцењено је организовање управљања заштитом на раду. Истовремено, најлошије је просечном оценом 3,83 оцењено подручје организовања Business intelligence-а. Просечна оцелу организовања појединачног подручја система управљања безбедношћу износи 4,03 (уз стандардну девијацију популације $s = 0,93$ и коефицијент варијабилност популације $V = 23,13$ %).

У табели 5 приказано је да међу свим појединачним оценама организовања појединачног подручја система управљања безбедношћу постоји статистички значајна разлика. Ту разлику потврђује вредност хи-квадрат теста која је за сва појединачна питања већа од граничне вредности 15,1 (за $P 0,01$, безбедност 99 %, ризик 1 %). Стога се одбацује "нулта хипотеза" којом је дефинисано да "нема статистички значајне разлике међу узорцима". Из резултата се види да су разлике међу фреквенцијама свих оцена организовања појединачног подручја система управљања безбедношћу статистички значајне. На основу тих резултата могу доносити статистички ваљани закључци.

Табела 6. Оцелу утицаја организовања система управљања безбедношћу на спровођење безбедности

Питање	%
1. Безначајан	0,51
2. Умерен	11,28
3. Значајан	56,92
4. Изузетно значајан	31,28

Оцелу утицаја организовања система управљања безбедношћу на спровођење безбедности. Укупно 11,28 % испитаника сматра да је утицај организовања система управљања безбедношћу на спровођење безбедности умерен, док укупно 88,20 % испитаника сматра да је утицај организовања система управљања безбедношћу на спровођење безбедности значајан или изузетно значајан.

Одговорне особе за организовање управљања безбедношћу у предузећу. У 25,13 % случајева одговорна особа за организовање управљања безбедношћу у предузећу је сам послодавац, док је у 67,69 % случајева та одговорност дата лицу за безбедност. У 0,51 % случајева за организовање управљања безбедношћу у предузећу је одговоран неко ко није послодавац или лице за безбедности, а у 6,67 % случајева та је одговорност поверена спољашњим сарадницима.

Табела 7. Одговорне особе за организовање управљања безбедношћу у предузећу

Питање	%
1. Послодавац	25,13
2. Лице за безбедност	67,69
3. Неко други у предузећу	0,51
4. Спољашњи сарадник/сарадници	6,67

Закључак

Примењена методологија рада и примењене методе показале су се као одговарајуће за спроведено емпиријско истраживање и анализу резултата. Пошто су утврђена сазнања и ставови о организовању у систему управљања безбедношћу може се закључити да је постигнут циљ истраживања. На основу добијених резултата истраживања упоређују се добијени резултати према постављеним хипотезама па се хипотезе прихватају или одбацују.

Хипотеза Х1: У већини случајева (више од 50 %) примењују се менаџерски аспекти организовања система управљања безбедношћу.

Хипотеза се одбацује. Код 42,05 % испитаника примењује се менаџерски аспект организовања система управљања безбедношћу. Просечно се у 34,36 % случајева примењују приказани аспекти организовања система управљања безбедношћу.

Хипотеза Х2: У већини случајева (више од 50 %) у систему управљања безбедношћу примењује се функцијска организациона структура.

Хипотеза се прихвата. Код чак 87,69 % испитаника у систему управљања безбедношћу примењује се функцијска организациона структура. Код 13,33 % испитаника у систему управљања безбедношћу примењује се еластична организациона структура, док се код 8,72 % примењује иновативна организациона структура. Најмање се у 3,08 % случајева примењује дивизијска организациона структура.

Хипотеза Х3: Подела на основу подручја заштите као врста организационе структуре примењују се у већини случајева (више од 50 %).

Хипотеза се одбацује. Према резултатима истраживања, од свих врста организационе структуре најчешће се примењује подела на основу функција у предузећу (59,49 %), након чега следе подела на основу процеса и опреме (34,87 %), подела на основу подручја заштите (31,28 %), као и матрична организација (12,31 %). Најмање су заступљене подела на основу корисника (9,23 %), подела на основу времена (8,72 %) и подела на основу пуких бројева (4,62 %).

Хипотеза Х4: Испитаници примену корака процеса организовања система управљања безбедношћу (дефинисање циљева, помоћних циљева, политике и пла-

нова; установљаване и разврставање потребних активности; груписање активности обзиром на расположиве ресурсе; делегација овлашћења надлежним менаџерима; хоризонтално и вертикално повезивање група, овлашћења и токова информација; кадровско попуњавање у складу са организационим потребама; вођење у складу са специфичностима организације; контрола организације управљања) оцењују најмање просечном оценом 3,5.

Хипотеза се прихвата. Просечна оцена примене корака процеса организовања система управљања безбедношћу износи 4,02, а сва подручја организовања оцењена су просечном оценом већом од 3,5. Међу свим појединачним оценама примене корака процеса организовања система управљања безбедношћу постоји статистички значајна разлика коју потврђује вредност хи-квадрат теста. Наведена вредност за сва појединачна питања већа је од граничне вредности. Из резултата се види да су разлике међу фреквенцијама свих оцена примене корака процеса организовања система управљања безбедношћу статистички значајне.

Хипотеза Х5: Задовољство организовањем појединачног подручја система управљања безбедношћу (заштита на раду, заштита од пожара, заштита животне средине, приватна заштита, заштита информација, заштита личних података, заштита приватности података, Business intelligence, интегрална безбедност) оцењују се најмање просечном оценом 3,5.

Хипотеза се прихвата. Просечна оцена задовољства организовањем појединачног подручја система управљања безбедношћу износи 3,95, а сва подручја планирања оцењена су просечном оценом већом од 3,5. Међу свим појединачним оценама примене подручја планирања безбедности постоји статистички значајна разлика коју потврђује вредност хи-квадрат теста. Наведена вредност за сва појединачна питања већа је од граничне вредности. Из резултата се види да су разлике међу фреквенцијама свих оцена примене подручја планирања безбедности статистички значајне.

Хипотеза Х6: Сматра се да је утицај организовања система управљања безбедношћу на спровођење безбедности у већини случајева (више од 50 %) умерен.

Хипотеза се прихвата. Укупно 11,28 % испитаника сматра да је утицај организовања система управљања безбедношћу на спровођење безбедности умерен, док укупно 88,20 % испитаника сматра да је утицај организовања система управљања безбедношћу на спровођење безбедности значајан или изузетно значајан.

Хипотеза Х7: У већини случајева (више од 50 %) одговорна особа за организовање управљања безбедношћу у предузећу је сам послодавац.

Хипотеза се одбацује. У 25,13 % случајева одговорна особа за организовање управљања безбедношћу у предузећу је сам послодавац, док је у 67,69 % случајева та одговорност дата лицу за безбедност.

Литература

- Анђелковић, Б. (2002). Ризик технолошких система и професионални ризик. Југословенски савез Друштава инжењера и техничара заштите, Ниш.
- Buble, M. (2000). Management. Ekonomski fakultet, Split.

- Hunjak, D., Palačić, D., Petričević, N. (2010). Istraživanje stajališta o planiranju upravljanja sigurnošću. Zbornik radova V. Znanstveno-stručne konferencije s međunarodnim sudjelovanjem 'Menadžment i sigurnost 2010', HDIS, Čakovec, str. 21-35.
- Javorović, B. (2002). Defendologija, IPROZ, Zagreb.
- Kacian, N. (2000). Osnove sigurnosti, IPROZ, Zagreb.
- Naumanen, M., Rouhiainen, V. (2006). Security research roadmap. VTT press releases 2327 Espo, Otamedia Publications Ltd., Finland.
- Palačić, D. (2011a): Sustavi upravljanja sigurnošću. IPROZ, Zagreb.
- Palačić, D. (2011b). Istraživanje stajališta o organiziranju sustava upravljanja sigurnošću. Zbornik radova VI. Znanstveno-stručne konferencije s međunarodnim sudjelovanjem Menadžment i sigurnost 2011, HDIS, Čakovec, str. 33-47.
- Palačić, D. (2006). Istraživanje upravljanja sustavom zaštite na radu. Sigurnost, 48(4), 341-356.
- Simola, A. (2005). Safety management superior piece of work. Doctoral dissertation. Oulu, Finland: Oulu University Publications.
- Todorović, M., Živković, S., Nikolić, V., Markić, M. (2012). The influence of organizational culture of management on occupational safety. Technics Technologies Education Management, 7(4), 1760-1767.
- Živković, S. (2014). Safety management in Serbia and Croatia (Work-related problems of occupational safety specialist in companies in Serbia and Croatia). LAP Lambert Academic Publishing.
- Živković, S., Palačić, D. (2014): Control of the safety management system in Serbia and Croatia, Determinants of improving the competitiveness of national economies and enterprises, Thematic collection of papers of international significance, University of Niš, Faculty of Economics in Niš, pp. 147-163.
- Živković, S., Palačić, D., Anđelković, B. (2013). Usporedna analiza stajališta o organiziranju sustav upravljanja sigurnošću u Hrvatskoj i Srbiji. Sigurnost, 55(4), 303-318.